

Opiskelijälähtöisyys ohitettu rakennehuumassa

Ylioppilaskunnan lausunto Turun yliopistolle esityksestä yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamiseksi (Tampere 3 -lainsäädäntö)

Ylioppilaskunta on seurannut huolestuneena paikallislainsäädäntöhankkeen (Tampere3) poukkoilevaa ja viivästynyttä valmistelua. Prosessi tuntuu keskittyneen paikallisen korkeakoulukokonaisuuden aikaansaamiseen ja rakennejumppaan, eikä niinkään ehdotettavien säännösmuutosten kansallisten vaikutusten monipuoliseen pohdintaan.

Valmistelussa on jäänyt sivuun opiskelijälähtöisyys ja organisaatioissa toimivien huomioiminen, on kyseessä sitten arjen toimivuus tai yhteisön osallisuus. Järkevillekin tavoitteille on jälleen löydetty kohtuuttomia tai toimimattomia keinoja (vrt. TYYn lausunto opiskelijavalinnasta tammikuu 2017). Erityisesti opetusyhteistyötä ja koulutuksen siirtoa koskevat osuudet sisältävät huomattavia ongelmia ja heikkouksia.

- opetusyhteistyötä ei ole mietitty opiskelijälähtöisesti, vaan organisaatiokeskeisesti. Lopputuloksena opiskelija on joutumassa usean oppilaitoksen käytäntöviidaksoon, jota hän ei pysty hahmottamaan riittävässä määrin koulutusta valittaessa.
- Opiskelijan opetukseen liittyvän oikeusturvan varmistaminen vaikeutuu (opetusyhteistyö).
- Esitetyssä opetusyhteistyössä opiskelijoiden ja henkilökunnan osallistuminen koulutuksen suunnitteluun hankaloituu entisestään ja tarve ohjaukselle kasvaa.
- Pahimmillaan samasta opetuksesta saa eritasoiset ja erilaiset työelämälähtökohdat antavat tutkinnot (opetusyhteistyö).
- Koulutuksen siirron (lakkauttaminen) osalta korkeakouluja kannustetaan olemaan sitoutumatta omiin opiskelijoihinsa, mikä on huolestuttava suunta.

Ylioppilaskunta näkee, että lainsäädäntö tulee laatia ilman opetusyhteistyötä ja koulutuksen siirtoa koskevia kohtia.

Tampere 3 -korkeakoulukokonaisuus pystytään rakentamaan tästä huolimatta ja jo nyt mahdolliset opetusyhteistyön muodot riittävät toiminnan kehittämiseen, vähintään siihen asti, että laajempi opetusyhteistyö on mietitty ja valmisteltu osallistujien ja opetuksen toteuttajien näkökulmasta. Valitettavasti ministeriö ei ole tähän mennessä ollut valmis huomioimaan opiskelijoiden huolia näiltä osin.

Perusteluissa lain ilmeisiä vaikutuksia duaalimallin toimintaan vähätellään, eikä tästäkään vaikutusarviota ole riittävässä määrin tehty. Tämä on erittäin vakava puute näin mittavia muutoksia esittävän lain valmistelulle.

Yksityiskohtaiset lausuntolomakkeen mukaiset huomiot

Tampere 3

Pidättekö ehdotusta Tampereen yliopiston ja Tampereen teknillisen yliopiston yhdistämisestä ja Tampere3- korkeakoulukokonaisuuden muodostamisesta kannatettavana?

Lausunnonantajan näkemys: ei kantaa

Mitä hyötyä yhdistymisellä saavutettaisiin? Liittykö yhdistymiseen uhkia?

Uuden yliopiston muodostaminen ei itsessään ole ongelmallista, mutta valittu yliopiston hallintomalli herättää kysymyksiä yliopiston sisäisen autonomian varmistamisesta ja sisäisten ryhmien osallisuudesta. Perustamisvaiheessa tulee varmistaa nykyisten yliopistojen itsehallinto muodostamisvaiheessa sekä muodostettavan yliopiston sisäisen itsehallinnon toteutuminen alusta alkaen.

Ammattikorkeakoulun ja uuden yliopiston yhteistyö jää nähtäväksi. Pahimmillaan uudesta rakenteesta tulee opiskelijan näkökulmasta epäselvä ja tutkintojen ja opintojen sisällölliset lupaukset eivät toteudu. Saavutettavat hyödyt ovat myös kyseenalaisia suhteessa toteutuskeinojen raskauteen ja valmisteluun käytettyihin resursseihin.

Pidättekö ehdotusta siirtymän toteuttamistavasta (voimaanpanolaki) kannatettavana?

Lausunnonantajan näkemys: ei

Muutosehdotuksenne voimaanpanolain säännöksiin ja perusteluihin:

Voimaanpanolaki esittää yliopistolaille ja yliopistojen hallinnolle vierasta ratkaisua esittämällä yliopistojen nykyisille hallituksille valtaa valita perustettavan yliopiston hallitus. Valta valita hallitus kuuluu yksiselitteisesti yliopistoyhteisön valitsevalle monijäseniselle toimielimelle (esim. konsistori).

Toivomme, että yliopisto tutustuu ja huomioi Tampereen yliopiston ylioppilaskunnan ja Tampereen teknillisen yliopiston ylioppilaskunnan huomiot laillisuusongelmista (liitteenä)

Opetusyhteistyö

Pidättekö ehdotusta opetusyhteistyön mahdollisuuksien laajentamisesta kannatettavana?

Lausunnonantajan näkemys: ei

Mitä hyötyjä ja haittoja säännöksestä seuraisi?

Säännöksen johdosta (ml. koulutuksen siirto) yksilön reaalin mahdollisuus ymmärtää omia koulutusvalintojaan heikkenee huomattavasti. Hän voi joutua suorittamaan oman tutkintonsa useiden korkeakoulujen eri käytänteitä noudattaen ja mahdollisesti useilla paikkakunnilla. Tämän lisäksi nykyisillä opetussuunnitelmasykleillä (1-3 vuotta) kyseiset asiat ehtivät muuttua pahimmillaan useaan kertaan yhden tutkintosityklin, saatikka kahden, aikana. Samanaikainen heikennys korkeakoulujen sitoumukseen opiskelijoiden kouluttamisesta (koulutuksen siirto) sekoittaa koulutusvalintojen arviointimahdollisuuksia entisestään. Ministeriön tavoite vähentää "väärää" valintoja opiskelijavalinnassa onkin rärkeässä ristiriidassa nyt esitettävän lakimuutoksen kanssa.

Viivästyneestä valmistelusta huolimatta esityksen perustelut ja vaikutusarvioinnit jättävät toivomisen varaa. Vaikutukset opiskelijoihin käsitellään pintapuolisesti, ilman syvällistä pohdintaa vaikutuksista opiskelijan arjen toimivuuteen tai oikeusturvan reaaliseen toteutumiseen (muodollinen puoli kuitataan pikaisesti). On selvää, että yhden oppilaitoksen käytännöt pystyy hallitsemaan paremmin kuin monen. Tällä on myös vaikutus kykyyn turvata omat oikeudet. Tällaisia asioita ei esityksessä juurikaan pysähdytä miettimään, mikä on ymmärrettävää, sillä ne haastavat koko esityksen järjestyksen yksilön kannalta.

Yhtäläillä vaikutukset korkeakoulu- ja erityisesti yliopistoyhteisöiden toimintaan sivuutetaan. Ministeriön oma yliopistolain vaikutusarvio kertoo yliopistolaisten osallistumismahdollisuuksien heikentymisestä. Viesti ei tunnu kuitenkaan kolahtavan ministeriön päässä. Esitys hankaloittaa opiskelijoiden ja henkilökunnan osallistumista koulutuksen järjestämisestä päätöksiin, sillä niitä tehtäisiin entistä enemmän organisaatioiden välillä ja näin ollen pääosin johdon toimesta. Näin opettajien, ohjaajien ja opiskelijoiden mahdollisuudet vaikuttaa omaan arkeensa heikkenisivät.

Oletettavaa on myös kasvava tarve opintojen ohjaukselle ja sen haastavuuden samanaikainen lisääntyminen. Useat käytännöt johtavat neuvontatarpeen kasvuun ja samalla neuvontaa antavien tulee hallita laajempia kokonaisuuksia.

Esityksen perustelut opetuksen ja koulutuksen laadun parantumisesta ovat vähintään yksipuolisia. Halvemman opetuksen valitseminen on varmasti houkuttelevampaa korkeakoulujen nykyisessä tiukassa taloudellisessa tilanteessa. Esityksen laatijathan ovat jo leikanneet koulutuksesta. Lisäksi yhteisopetus saattaa yhtä hyvin, ellei jopa

todennäköisemmin, tarkoittaa suurempia opetusryhmiä ja massaluentoja kuin opetuksen laadun "paranemista".

Esitys itsekin toteaa perusteluissaan (s. 50), että opetusyhteistyö on jo monin eri tavoin mahdollista ja laajassa käytössä. Tämä korostaa esityksen paikallista luonnetta, eikä puhu sen puolesta, että lainsäädäntömuutos olisi tältä osin välttämätön.

Pahimmassa tapauksessa esitetty opetusyhteistyö hämärtää tutkintojen osaamistavoitteita ja asettaa valmistuneet epäreiluun ja kohtuuttomaan työmarkkinatilanteeseen. Nykyisillä tutkinnoillamme on olemassa tietty asema työmarkkinoilla. Nyt esitetty opetusyhteistyö mahdollistaa kuitenkin lähes kokonaan sisällöllisesti samanlaiset, mutta työmarkkina-asealtaan erilaiset tutkinnot. Tämä on opiskelijan oikeusturvan ja koko tutkintojärjestelmämme kannalta erittäin vastuutonta. Tältä osin esitetty kirjaus "pääosasta" on riittämätön ja kestävä, sillä korkeakoulujen yhteistyössä toteuttaman opetuksen osuus voi teoreettisesti lähennellä 100 prosenttia.

Muutosehdotukseenne opetusyhteistyötä koskevasta säännösluonnokseen ja sen perusteluihin:

Opetusyhteistyötä koskevaa osuutta tulisi valmistella ja harkita tarkemmin, eikä tehdä kansallista koulutuspolitiikkaa paikallisen korkeakoulupolitiikan ehdoilla.

Ylioppilaskunta esittää, että opetusyhteistyötä koskevien muutoksien valmistelua jatketaan selvittämällä tarkemmin tässäkin lausunnossa esiinnousseita huolia. Lakiluonnoksesta tulee siis jättää pois opetusyhteistyötä koskeva osuus.

Tutkinnonantavan korkeakoulun velvoite tulee kirjata vähintään niin, että pääosa koulutuksesta on tutkinnonantavan korkeakoulun yksin, ei yhteistyössä, toteuttamaa opetusta. Tällä on vältettävissä kaikkein pahimmat ylilyönnit. Ja kuten esitys toteaa, tämä ei poista hyväksilukemisen mahdollisuutta.

Koulutuksen siirto

Pidättekö koulutuksen siirtoa koskevaa ehdotusta kannatettavana?

Lausunnonantajan näkemys: ei

Mitä hyötyjä ja haittoja säännöksestä seuraisi?

Toistaiseksi toteutettujen koulutuksen siirtojen (OKM:n sopimuskierroksen yhteydessä 2016 toteutetut lakkautukset) osalta ei ole havaittu viitteitä hyödyistä. Varsinkin Vaasan ja

Jyväskylän tapauksessa koulutuksen siirto on johtanut välittömästi opiskelijan kannalta kohtuuttomiin oikeusturvaongelmiin ja arjen epävarmuuteen.

Lainsäädäntömuutos ei silti edes pyri turvaamaan koulutuksen siirron oletettuja hyötyjä. Varmistamatta jää koulutuksen toteuttamisresurssien turvaaminen vastaanottavassa korkeakoulussa opiskelijamäärän lisääntyessä tai aloituspaikkojen lisääntyminen siirron yhteydessä. Ilman näitä reunaehtoja koulutuksen siirrossa on kyse opiskelijoiden opetuksen laadusta säästämisestä, koulutusleikkauksista ja opiskelijoiden aseman heikentämisestä. Toisin sanoen ilman tällaisten reunaehtojen varmistamista ei voida puhua koulutuksen siirrosta, vaan koulutuksen lakkauttamisesta. Lakkauttamisen kohdalla opiskelijalla tulee olla oikeus opiskeluoikeutensa mukaiseen opiskeluun opiskeluoikeuden myöntäneessä oppilaitoksessa.

Opiskelijan on pystyttävä luottamaan siihen, että opiskelijaksi otettaessa korkeakoulu sitoutuu kouluttamaan hänet.

Opiskelijoita on pitkään, perustellusti tai perusteetta, painostettu sitoutumaan vahvemmin opintoihinsa. On surkuhupaisaa, että ministeriö samanaikaisesti kannustaa korkeakouluja vähentämään omaa sitoutumistaan opiskelijoihin.

Kummallisimpia ovat opiskelijoiden oikeuksiin puuttumiseen käytetyt perusteet. Yksilönäkökulmien sijaan korostuvat organisaatioiden oletetut edut ja helppous tehdä ministeriön jo pitkään poliittisesti ajamia "poisvalintoja". Yksilön mahdollisia hyötyjä ei pyritä varmistamaan, kuten yllä mainitaan, ja osa perusteluista on vain ja ainoastaan päättömiä. Väite esimerkiksi siitä, että nykytilanteen jatkumisella olisi "kielteisiä vaikutuksia Suomen elinkeinoelämälle ja kansalaisten henkiselle ja taloudelliselle hyvinvoinnille", ei pohjaudu mihinkään ja on osoitus poliittisesta tarkoitushakuisuudesta, ei kunnollisesta yhteiskunnallisten vaikutusten arvioinnista (s.31).

Muutosehdotukseenne koulutuksen siirtoa koskevaan säännösluonnokseen ja sen perusteluihin:

Ylioppilaskunta on samaa mieltä siitä, että koulutusten lakkauttamiseen liittyvää siirtymäaikaa on hyvä täsmentää. Se ei silti tarkoita, että sitä tulee lyhentää. Lisäksi esitys lakikirjaukseksi jättää edelleen lakkauttamisen ja siirron suhteen toisiinsa epäselväksi.

Ylioppilaskunta esittää, että opiskelijan oikeus suorittaa tutkintonsa loppuun siinä korkeakoulussa, joka on hänelle opiskeluoikeuden myöntänyt, säilytetään nykyisellään. Säännösluonnoksesta tulee jättää pois koulutuksen siirtoa koskeva osuus.

Ammattikorkeakoulujen hallintokieli

Ylioppilaskunta ei näe tarvetta ottaa kantaa ammattikorkeakoulujen hallintokieleen.

Turussa 20.4.2017

Miika Tiainen
hallituksen puheenjohtaja

Rauli Elenius
pääsihteeri